

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 17

Sreda, 28. februarja 1934

Leto IX

Manifestacija za so- cialno demokratično stranko Jugoslavije v Ljubljani

Poročilo o beograjski konferenci

Po vsej državi se je zbudilo jako živo zanimanje okoli ustanovitve socialno - demokratične stranke Jugoslavije. Prav enako zanimanje kakor drugod, je tudi v Dravski banovini. Vse konference dokazujejo, kako silno čuti delavstvo v sedanjih razmerah potrebo po javnem udejstvovanju.

V nedeljo dopoldan se je zopet vršila v Ljubljani konferenca zaupnikov v polni veliki dvorani Delavske zbornice.

Konferenci je predsedoval s. dr. Jelenec, ki se je v uvodnih besedah spomnil

avstrijskih sodrugov.

Mi smo dolžni avstrijski socialnode-mokratični stranki veliko zahvalo. S svojim delom, zlasti na Dunaju, je pokazala stranka, kako misli socializem graditi novi svet. S svojim junaškim bojem za demokracijo in za delavske pravice, je pa dokazala, da se zavedni proletarijat ne da potlačiti brez boja. Tudi ne smemo pozabiti njenih velikih zaslug za ohranitev mednarodnega mira. Ne smemo pozabiti, da je avstrijska soc. dem. stranka pred enim letom razkrinkala bojaželjne namene reakcije in fašizma v znani hirtenberški aferi, ko se je orožje na veliko vtihotapljalo iz Italije v Avstrijo in na Madžarsko. Takrat je reakcija obdolžila stranko veleizdaje in takrat sta se zaklela fašizem in reakcija, da morata uničiti socialno demokracijo. S topovi in minami so jo potlačili ali avstrijska socialna demokracija ni zatrla. Socializem je od lanskega leta dalje doživel težke udarce, ali prenesel bo tudi te, ker se socializem ne da zatreti. Sodrugi, zadnje besede pok. s. Wallischa, ki je pred leti sodeloval tudi v našem gibanju, so bile: Proč s fašizmom, živela socialna demokracija. Sodrugi, sodružice! Izrazimo svoje spoštovanje pred možmi in ženami, ki so žrtvovali svoje življenje v boju za svobodo, z dveminutnim molkom ...»

O dnevnem redu sta poročala ss. Sedej in Stanko; v razpravo so pa posegli ss. Ogrin, Škerlj in Brezarjeva.

Prvi govornik je orisal bistvo programa skoraj v detajlu in potek posvetovanj na beograjski konferenci. Drugi govornik pa je razčlenil statut stranke, ki sloni na popolni demokraciji, v kateri bodo a priori odločevali člani stranke po svojih organizacijah. Statut se bo razmnožil, da ga dobe zaupniki na vpogled.

Posebno značilno na tej konferenci je bilo, da v našo stranko spadajo vsi izkoriščani sloji: delavec, nameščenec, obrtnik in kmet. Član lahko postane vsakdo, ki priznava program in statut ter ne pripada nobeni drugi stranki. Socialna beda se je namreč razširila na širše plasti naroda. Skoraj 90 odstotkov prebivalstva, če ne več, spada po svojem socialnem položaju v socialnodemokratično stranko.

Sodrugi v debati so priznavali, ker so se sami udeležili beograjske konference, da je ta napravila nanje mogočen utis iskrenosti in resnične volje. Če kdo prej ne bi bil navdušen za ustanovitev stranke, je tam moral postati, ko je slišal izvajanja delav-

Maščevanje v Avstriji

20 smrtnih obsodb — 9 usmrtitev

Avstrijski justični minister dr. Schuschnigg se opravičuje, da je bilo po prekem sodu izvršenih le 20 smrtnih obsodb in 9 usmrtitev. Pred prekim sedom je bilo v celoti obtoženih 128 oseb. V zaporih se pa nahaja še nad 1400 sodrugov in sodružic, ki večinoma pridejo že marca meseca pred porotno sodišče.

Justični minister bi moral pač vedeti, da so socialni demokrati bratili republikansko demokracijo in ustavo. Zato niso spadali in ne spadajo pred sodišče. Po smislu obstoječih temeljnih zakonov avstrijskih je postopek proti socialnim demokratom moralno neutemeljen.

Pesem o Kolomanu Wallischu

Ime Kolomana Wallischa, ki je bil od katoliškega režima dr. Dollfusa minuli teden radi udeležbe pri delavskih bojih za ustavne pravice v Avstriji obešen v Brucku, bo ostalo nedvomno z zlatimi črkami zapisano v zgodovini bojev za boljšo bodočnost delavskega razreda. Že sedaj pa nastajajo o Kolomanu Wallischu med narodom pripovedke, kakor so se širile med narodi le o najslavnejših ljudskih junakih. Te dni je objavil eden največjih čeških časopisov, dnevnik »Lidove noviny« izpod peresa pisatelja Hanuša Stranskyja daljši članek o Kolomanu Wallischu pod gornjim naslovom. Člankar simpatično opisuje Wallischa kot neumornega bojevnika v vrstah delavstva in končuje s člankom:

»Resnica o Wallischu se zgublja v poplavi pripovedk, a iz njih se poraja nova resnica, tako kot si jo je

narod izoblikoval. Že danes se poje po Štajerskem nova pesem, ki bo šla skoz celo Avstrijo. Je to pesem o Kolomanu Wallischu, junaškem možu štajerskih gozdov.«

In sedaj primerjajte, kako psujejo še po smrti tega mučenika demokracije, ustavnih pravic in boja trpinov, slovenski in nemški mariborski fašisti! Ljudje, ki so poznali Wallischa, vedo, da ti tintomazi niso bili vredni, da bi Wallischu odvezali čevlje.

Zračna sila Zedinjenih držav. Zedinjene države zgrade iznova 1800 vojnih letal.

„Avstrija zgubila samostojnost“

Izjava poslanca Leona Bluma v Parizu

Francoski socialistični vodja Leon Blum je izjavil te dni sledeče o usodi Avstrije:

»Velevlasti začenjajo šele sedaj, po uničenju avstrijske socialne demokracije, razumevati resnost situacije. Velevlasti vidijo šele sedaj, da je odprlo uničenje socialne demokracije pot notranjem Hitlerjevemu in gotovo tudi Hitlerjevemu iz Nemčije. Velevlasti sedaj razumejo, da so bili avstrijski socialisti poginani z doslednim preganjanjem v državljansko vojno in da je prišla s tem cela Evropa v zmedo, koje razvoja ni

mogoče prorokovati. Za velevlasti najbrž avstrijsko vprašanje šele začenja. Za nas pa je to vprašanje že končano. Naj se nam ne govori o neodvisnosti Avstrije. Nočemo izbirati med fašizmom in nacizmom, med Avstrijo, podvrženo Hitlerju in Dollfussovo Avstrijo v področju Mussolinija. Vemo, da je neodvisnost Avstrije zgubljena, na si ostane koncem koncev plen kogarkoli. Sicer pa ne razumemo, kaj bi pomenila neodvisnost brez svobode. Velevlasti si naj sedaj pomagajo s silami, ki so jih same priklicale.«

Korupcionistov je povsod dosti

Minuli teden so razpravljali v narodni skupščini o jako umazani kupčiji poslanca Husein Kadića. Po sprejetju zakona o likvidaciji agrarne reforme v Bosni in Hercegovini, so ljudje podkupovali cenilce, da so ceneje kupili zemljišče. Kadić je tudi prodal zemljo državi, ki jo je prej kupil. Plačal je ha po 240 Din, državi

pa je prodal ha po 19.998 Din. Tako je »zaslužil« pri zemljišču. Kupil ga je za 40.000 Din, prodal pa državi za 1.523.200 Din.

Sedaj, ko so krivce izsledili, postopaj sodno proti njim. O agrarnih zaslužkih in mešetarijah se je pri nas že nekajkrat pisalo. — Kadića je narodna skupščina izročila sodišču.

skih in nameščenskih zaupnikov na njej.

S. Brezarjeva je izrekla pozdrave konferenci predvsem v imenu s. Rakovčeve, ki se je udeležila beograjske konference. S. Rakovčeva navdušeno manifestira za stranko ter zlasti pozdravlja ustanovitev ženskih sekretarijotov, ki bodo pripomogli, da se sodrugi in sodružice v gibanju medseboj še bolj podpirajo kakor doslej. Skrbeti bo treba tudi za vzgojo mladine.

Težka in sveta je naloga naše bodoče stranke. V krizi, ki jo je povzročila reakcija drugod,

naj tvori naša stranka nov člen v mednarodnem delavskem gibanju ter sodeluje v borbi za demokracijo, mir in socialne pravice.

Izvajanja govornikov so prav pogosto žela burna odobravanja in odločen protest, da se večina nasprotnikov v naši banovini protivi ustanovitvi naše stranke.

Predsednik konference je v zaključnih besedah povedal, da se bodo konference še vršile ter da se sodrugi in sodružice zlasti udejstvijo, ko bomo zbirali potrebne podpise. Zaključil je konferenco z vzklikom:

Živela socialna demokracija Jugoslavije,

ki ga je konferenca navdušeno ponovila.

Lepa konferenca je dokazala, da hoče delavstvo enotno in solidarno podpreti novo stranko. Zaveda se, da je samo v enotnosti moč.

Umor zaradi sleparja Staviskega

Preiskovalni sodnik umorjen.

Milijonski slepar Staviski se je sam ustrelil, ko so ga hoteli zajeti žandarji. Izvršil je namreč ogromne velike goljufije z gospodarskimi špekulacijami ter podkupoval, kjer je le mogel. Pariška javnost trdi, da je v zadevo zapletenih mnogo oseb politike, financ in tudi visoki uradniki. Zadevo raziskuje sedaj poseben parlamentarni odbor.

Nedavno pa je dobil državni pravdnik Prince iz Dijona povabilo, da mu je mati nevarno bolna. Prince je preiskaval Staviskega zadevo, imel pa je opravka že z goljufijami banke Oustric in gospe Hanau. Pridobil si je s temi raziskavami mnogo sovražnikov. Prince je odšel v Dijon. Tja ga po ni bilo. Pač pa so našli njegovo razmesarjeno truplo na železniški progi. Kdo je umoril Princeja, ne ve nihče. Vlada je razpisala nagrado 100.000 frankov za izsledilca umora. Prince je baje vzel s seboj v Dijon tudi nekaj spisov o Staviskega zadevi.

Da se tembolj zmeša sled za morilci, se razširjajo najrazličnejše vesti. Pišejo o samomoru, o političnem umoru, o ponesrečenju. V uradu, pravijo, je napravil nerednosti in zaradi depresije, da pridejo stvari na dan, je vzel omamljivi strup ter sam sebe privezal na železniški tir, da ga je povozil vlak.

Vse te bajke so skoraj neverjetne. K sreči je vzel tudi le manjpomembne spise s seboj, tako, da morilci niso dosegli namena.

Ta dogodek, ki je skoraj gotovo najgrši zločin zavratnega umora, s katerim se hoče prikriti verigo goljufov in korupcionistov, ni edinstven. V sleparski korupcionistični družbi, ki ropo človeško družbo v manjšem ali večjem obsegu, manj ali bolj, se dogajajo vedno taki zločini, ki so mogoči le v današnjem gospodarskem sistemu.

Umor državnega pravdnika Princeja ni za francosko javnost nič manjšega pomena, kakor cela afeta Staviskega.

Agrarne razmere na Ogrskem

Klic po agrarni reformi.

Ogrska se nahaja še napol v fevdalni dobi. Zato dominirajo tam fevdalci, cerkev in veleposest. Ogrska ima 18.400.000 ha obdelane zemlje. Od te zemlje pripada skoraj ena četrtnina veleposestnikom. Le 5415 veleposestev ima 3.800.000 ha zemlje. Ostala zemlja pa se deli na 1.280.000 kmetov. Cerkvenih posestev je 909 z 917.200 ha zemlje; verske in naučne ustanove imajo 114 posestev z 192.200 ha zemlje, država 57 posestev z 235.500 ha zemlje, občine 1463 posestev s 714.600 ha zemlje, skupnih kmetijskih posestev je 2468 s 767.000 ha zemlje, delniških družb 312 z 183 tisoč ha zemlje, fideikomisov 92 z 816.600 ha zemlje. Najmanj 2½ milijona kmetiškega prebivalstva pa je brez posestva in mora opravljati večinoma še tlako, oziroma mizerno plačano kmetiško delo, ker je Ogrska agrarna dežela.

Zadnje ure sodruga Wallischa

(Po njegovih zapiskih in izpovedbah pred prekim sodom.)

Sodrug Wallisch je pripovedoval o svojem begu in svoji aretaciji tako mirno in malobrižno, kakor da bi se to sploh ne tičalo njega. On in njegova žena sta pač imela smolo, avto, ki bi ju naj pripeljal do meje, se je dvakrat prekucnil.

Se mnogo prej, preden je eksekutivni organ zagledal Wallischa, ko je moral peš nadaljevati pot, je Wallisch njega zapazil: »Lahko bi ga bil ustrelil, a sem si mislil — si pač tudi samo ubogi proletarec — in sem se mu mirno predal.«

Brez posebnega obžalovanja je tekom nadaljnjega razgovora priznal: »Rad bi bil še, kar let živim in se borim, ampak, če ne more biti, tudi nič ne dā, se bodo že drugi našli.«

Pred svoje sodnike je stopil na vse pripravljen, a miren in dobrodušen kakor vedno. Med razpravo si je zapisoval, kakor je bil vajen na zborovanjih, vse važnejše izjave sodnikov, prič in državnega pravdnika. Kar se mu je zdelo važno, je enkrat do trikrat podčrtaval, in pristavljaj svoje opazke. Odgovarjal je mirno in jasno. Mesto dolgih pojasnil, pripašamo nekatere njegove zabeležebe med razpravo.

Wallisch in državni pravdnik.

Državni pravdnik je Wallischu očital, da je že itak radikalno nastrojeno prebivalstvo gornjemurskega okrožja še bolj radikaliziral, moral pa je istočasno priznati, da je sodna preiskava leta 1927 — v zvezi s požigom justične palače na Dunaju — proti njemu morala biti radi pomanjkanja dokazov ustavljena. Kljub temu se je državni pravdnik povzpelo do trditve, da je Wallisch hotel nvesti sovjetsko diktaturo in da je telefonskim putem dal nalog za pričetek pripravljenega puča.

K temu je Wallisch pripomnil, da o kakem ruču ne more biti govora, pač pa o obrambi zakonite ustave. Nasproti temu so pa Heimwehri dobro pripravili Pfirmerjev puč na Štajerskem (13. septembra 1931), o čemur pričajo njihovi tedanji tiskani lepaki, s katerimi so proglasili vladno za odstavljeno.

Pri zadnjem umiku je predlagal svojim pristašem, da se izognejo Frohnleutnu in da uberejo pot preč Welsa v Jugoslavijo.

Na vprašanje predsednika sodišča, če se čuti krivega, je Wallisch odgovoril:

»Samo tedaj, če je tudi Starhemberg kriv.«

Ker sem hotel preprečiti prelivanje krvi, sem mi je očitalo, da sem »bremser«, da zaviram akcijo.«

Delavstvo je bilo na nezavestnem načinu izživano. Zadržane samo navesti nekatere dogodke na Štajerskem. Prilikom desetletne

proslave ustanovitve krajevne organizacije socialnodemokratske stranke v Svetem Lovrencu (1929) nas je Heimwehr zahrbtno napadla. Na mestu so obležali štirje mrtvi. Napadalec niso bili niti najmanj kaznovani. Pri Pfirmerjevem puču sta bila dva naša Schutzbundovca ubita in tudi ti umori so ostali nekaznovani.

Zadnja leta nas je Starhemberg s svojimi grožnjami stalno izzival. On je prvi uporabil znano krilatico o glavah marksistov, »ki se bodo zakotalile v pesek!« in »eden mora obležati!« in »boj na nož!«

Kaj je socialne demokrate gnalo v odpor?

Za pravilno razumevanje vzrokov upora in v dokaz potrpežljivosti in miroljubnosti socialnodemokratske stranke, je Wallisch med drugim navajal tudi sledeče:

Ves čas po izločitvi parlamenta se je nahajala izvršna in zakonodajna oblast osredotočena v eni roki. Ustavno sodišče je bilo izločeno. Volivna pravica in volilni rezultati delavstva odstranjeni.

Posledice takega položaja niso izostale: brezposelno zavarovanje se je poslabšalo, brezposelne podpore so se skrajšale od 105 na 53 tednov. Delavstvo se je vpraševalo, kaj storiti?

Personalno zastopstvo poštnih in železniških uslužbencev je bilo odpravljeno.

Svoboda tiska in zborovanja je bila omejena oziroma ukinjena.

Sistem zaupnikov v državni podjetjih je bil onemogočen.

Hišne preiskave za orožjem so sledile druga za drugo po vseh krajih. Zatem je prišel razpust socialnodemokratskega Schutzbunda, kar je povzročilo, da je njegovo vodstvo izgubilo nanj vsak vpliv in ni moglo več odločati o orožju, ki ga je Schutzbund morebiti še imel. Že pred petimi tedni, ko se je mudil na Dunaju italijanski poslanik Suvich, je hotelo delavstvo udariti. Tkarat se je pri vseh inštancah interveniralo, s čemur nam je bila priznana legalnost. Temu pa je sledilo oboroževanje ilegalnih heimwehrovskih formacij, med njimi tudi zločincev. Kot naslednji udarec je sledilo ojačenje eksekutive in vstvarjanje raznih udarinih in zaščitnih formacij, brez zakonodajne podlage.

15. julija leta 1927 so razpolagali delavci z veliko večjimi zalogami orožja kakor danes in vendar niso šli z njim na cesto. 31. marca 1931, leta se je vse hotelo boriti. Nas so komunisti obkladali z raznimi očitki in nas proglasili za izdajalce proletarijata.

Miroljubnost stranke

V oktobru lanskega leta je strankin kongres sklenil in je pozneje strankin svet na dveh svojih sejah ponovil: da je za vsestranski mir in pripravljen sodelovati pri vpostavitvi normalnih razmer, kakor tudi pripravljen pobijati vsak poskus državnega udara.

Sledil je izzivalni nastop Heimatschutz na Tirolskem. Ta je zahteval: odstranitev socialnih demokratov iz deželnih vlad in razpust njihove stranke. S tem je priklopilo razburjenje v delavskih vrstah do vrhunca.

Državni pravdnik je med drugim trdil: Wallischev cilj je bilo prelivanje krvi in sovjetska diktatura. Že na Ogrskem je izvrševal zločine. Wallisch pomeni poseben program. Tudi če bi ne bilo nobenih dokazov, mora biti usmrčen. On se je nahajal vedno v ozadju, zaščiten po poslanski imunetiti.

Nikdar nisem bil kaj drugega kot socialni demokrat.

Sodrug Wallisch je mirno odgovoril državnemu pravdniku, da za njegove zločine, ki da jih je baje izvršil na Ogrskem, ne bo nikdar mogel doprinesiti dokazov, nasprotno je res, da je Wallisch svojčas na Ogrskem mnogo krvoprelitij preprečil. Potem je rekel dobesedno: »Nimam namena kake stvariti tajiti ali prikričati. Kar sem rekel ali kar sem storil, to tudi pod vsakimi pogoji odkrito priznam. Svoj čas, ko sem bil premeščen v Gradec, so mi tukajšnji delavci rekli: — Aha, sedaj, ko postaja stvar resna, jo pa popijš. — Nato sem jih zagotovil, da če bo šlo enkrat za resnico, in se bodo nahajali v nevarnem položaju in bodo primorani se boriti, takrat bom jaz gotovo rekel njih. In tako sem tudi sedaj prišel k nim, čeprav že čez tri mesece nisem bil več tukaj in nisem imel nobenega neposrednega vodstva.«

Jaz vem dobro, da moram biti obsojen. Ne prosim milosti in je ne potrebujem. Priznam, da je bilo sodišče v Leobnu vedno objektivno; danes ne more biti objektivno. O 19. februarju 1934. leta bo sodila zgodovina. Ta dan žal ne bo zapisan z zlatimi črkami v zgodovini leobenskega sodišča.

Ko mi je bilo enajst let, sem bil že izkoriščen kot zidarski vajenec. S šestnaestimi leti sem bil zidarski pomočnik. Kot 17-letni mladenič sem šel po svetu, bil sem v Avstriji in v Nemčiji. V letih 1910. do 1913. sem služil pri voljkih. Potem sem bil zidarski poltr. Od leta 1914. do 1917. sem bil v vojni in prejel odlikovanja. Socialnodemokratski stranki pripadam že od leta 1905, kot redni član. Nikdar nisem bil kaj drugega kot socialni demokrat. Svoje življenje sem posvetil delavskemu razredu. Služiti mu z uspehom, je bil moj ideal. Ker je moje delovanje res kazalo uspehe, je bilo sovraštvo mojih nasprotnikov tako veliko.

Borec mora biti pripravljen na vse, pripravljen tudi na najtežjo žrtev.

Pogumen do zadnjega diha.

Obsodbo je Wallisch sprejel s smehljajem in mirnim dostojanstvom. Njegovi sovražniki so se vsteli. Pričakovali so pri svojem smrtnem sovražniku popoln moralen polom, mesto tega so pa bili priča redkega duševnega junaštva.

Njegov svak in svakinja sta zadnje tri ure, ki so mu preostale med obsodbo in izvršitvijo iste, prebila pri njem. Prvo uro je Wallisch mirno in s preudarkom napisal več pisem. Njegova pisava je bila pravilna in enakomerna kakor vedno.

Zadnji dve uri je smela biti pri njem tudi njegova žena. Obe sestri sta se skoraj v solzah vtopili. Sodrug Wallisch ju je smehljaje in šaljivo tolažil:

»Glavo pokonci! Kdo bi vedno jokal! Ne delajta mi sramote, bodita korajžni in vztrajajta!«

Ko ni to nič pomagalo, se je glasno smeje, udaril po kolenu in zaklical tisti značin vic:

»Ja, gromska strela, sedaj pa res ne vem, ali morate vi umreti, ali jaz!«

Od obupanih svojcev se je poslovil z besedami: »Obljubite mi, da ostanete pogumni in da vztrajate!«

Na morišče je šel z istim strahotnim mirom in nebriznostjo in si je z ironičnim smehljajem ogledal svojo okolico in vešala.

Njegove zadnje besede so bile: »Živela socialna demokracija! Živela svoboda!«

Nayvoče eksekutivne organe in sodni dvor je njegova neomajna mirnost in pogumnost do skrajnosti prevzela in vsi so priznali visoko spoštovanje Wallischevemu možatemu prepričanju. Soglasno so potrdili: Umreti je znal kot junak.

Pri okrožnem sodišču v Leobnu so bili zelo prijazni in naklonjeni. Takoj so dovoli razgovor med sodružico Wallischovo in njeno sestro, sodružico Kacovo. Po lastni izjavi sodružice Wallischove, ravna jo z njo vsi sodni organi zelo prijazno in vljudno. V zapor lahko kakor boljšo hrano in sme nositi lastno perilo in obleko. Tudi sojetniki so napram nji zelo obzirni.

Samo čez gospoda ritmoistra Sagaja, od katerega bi se lahko pričakovalo več olike, se pritožuje. Aretiranje je na najgrši način psoval in ravnal z njimi skrajno surovo. Isto je zabeležil tudi sodrug Wallisch v svojih zapiskih.

Sodružica Wallischova je uverjena, da jo bodo kmalu spustili na svobodo. Pozdravlja svoje stariše in vse sodružice in sodruge v domačem kraju. Tolažila je svojo sestro, da je ponosna na svojega moža: »Umrli je kot umre junak, v mnogih srcih bo ostal njegov spomin kakor spomin svetnika! Obljubila sem mu, da ostanem neomajna in pogumna, in to hočem tudi držati!«

To je vzgledna, pogumna in zvesta žena in sodružica!

Doma in po svetu

»Slovenec« je zopet našel svojo pravo pot. Radi avstrijskih dogodkov se je razburil »Slovenec« ne nad Dollfussom in avstrijskimi škofi, ki odobravajo in blagoslovljajo njegovo delo, temveč nad »Del. Politiko«, ki je pošteno in resnično poročala o vseh grozodejstvih, ki so se zgodila v imenu zlorabljanja vere in cerkve. »Slovenec« je najprej v svoji mogočnosti zagrozil, da se sploh ne bo kregal z »Del. Politiko«, ker nismo dnevnik, kakor je on. Pa v upravi »Slovenca« so le čutili toliko posledic svojega gnusnega pisanja, da se je uredništvo »Slovenca« še enkrat zaletelo v nas in ubralo strune — popolne demokracije. Pri vsej demokraciji »Slovenec« ni prav nič pojašnil,

No, pa pri »Slovenca« se tolažijo, da je Avstrija že pozabljena in sedaj se je vrnil zopet na svojo staro pot i v uvodniku dokazuje, da marksizem propada, na drugi strani pa pribčuje ganljiva poročila iz Španije in same razveseljive vesti iz krogov francoske reakcije. To bi mogla biti politika tistih ljudi, ki jih še danes do srca gane sama misel na dobre, katoliške Habsburžane, ne pa takih za kakršne bi rada veljala gospoda okoli »Slovenca«.

Provokacija. Prejeli smo: 3. števec revije »Književnost«, ki hoče veljati kot nekako glasilo levičarskih mark-

Eden izmed številnih sodrugov, ki je padel v Linzu v boju s klerofašizmom

Tone Maček:

48

Slučaj Kumberger

Mati se je ozrla, a skozi očala je le nerazločno videla bližajočo se moško postavo. Šele ko jo je France cgovoril, ga je spoznala.

»A ti si! Nekoliko smo se te nadejali.«

»No, kako izhajate sami?«

»Tako, tako. Težko, a že gre. Največji del nosi Julka. A tudi Mihec že dosti pomaga. Če ne bo bolezn, bo že šlo.«

Peljala ga je v hlev in mu pokazala nov prirastek. Ponosna je bila na krepkega junčka.

»Ravno pravi čas je vrgla. Sedaj je dosti sveže krme. Tudi sena bo dovolj, če se še otava obnese. Ima precej mleka. Večji del ga sedaj še junček popije. A prihodnji teden ga bomo začeli nositi doli na postajo, vsak dan dva litra. Bo vsaj za sol.«

France je pogladil sivko po vratu, ki ga je takoj spoznala in mu začela lizati roko.

»Julka je bila ves ta teden v dnini.« je nadaljevala mati. »Tudi za prihodnje dni, ko se začne žetev, je že na tri kraje prošena. Jaz ji ne branim, naj gre, da si kaj zasluži. Vinograd bom že jaz počasi ckopala. Zakravo mi pa Mihec nakosi, ko pride iz šole. Še eno leto bo moral hoditi.«

Mihec je poskočil. »Jaz pa grem poklicat Julko.« Že je zginil za ogrom.

»No, kako pa ti. Si zadovoljen? Če se le živi da.«

»Bo šlo. Spočetka je bilo res precej kislo, a zdaj sem se že privadil.«

»Pojdiva v hišo. Gotovo si žejen. Mrzlega mleka imam.«

Medtem se je vrnila tudi Julka z Mihecem.

»Hvala za razglednico.« ga je pozdravila. »O, pa nove hlače imaš? Glej, glej, kako postajaš nobel!«

»No, no, te hlače me še ne bodo napravile nobel! Da mi pa ne boš preveč zavidala, evo ti. Tote je za vaju.«

Mati je bila darilca res vesela in tudi Julka se je delala kakor da je, a v resnici je pa bila le malce razočarana. Samo prkalasto ruto, ko pa je pričakovala svilen — France je skopuh.

A bolj ko s predpasnikom, je materi ustregel s sladkorjem in kavo, ki je tudi ni pozabil. Takoj jo je šla kuhati.

»Edino s kavo se še stare ženske pokonci drže.« je zagotavljala. »Mleka nam sedaj res ne bo treba kupovati, a samega mleka se človek tudi naveliča. Kava se mi pa še nikdar ni ustavila.«

»Le nič ne tožite, za kavo vam bom že jaz skrbel.« se je velikodušno odrezal France.

Po južini se je šel razgledati po vinogradu. Julka, ki ga je spremljala, mu je gostobesedno pripovedovala novice iz okolice: Čukarjeva Micka se je s svojim Jurkom zopet sprla. Baje je bil pisal Jernejčevi zaljubljeno pismo, ta pa ga je pokazala Čukarjevi. Radi tega so si sedaj vse tri hiše v jezi.

»Skoraj bi bila pozabila. Jernejčevi so naročili, da se gotovo oglasiš pri njih, kadar prideš.«

»Nocoj je že prepozno. Mogoče jutri, če se spomnim. Sicer pa, saj jim nisem nič dolžan.«

»Najbrž radi Urške. Bi jo že radi kam spravili.«

»Pa ravno meni? Zato jim pač še nisem dal povoda.«

»Kedaj pa bosta Janez in Meta napravila gostijo?« je poizvedovala Meta.

»Prihodnji predpust menda.«

»Veš, na njenem mestu ne bi bila rada. Zadnjič, ko je šla v Hrastnik, so jo doma strašno skregali, ker ni nič povedala, kam gre. Že cel mesec doma nič ne govore z njo. Mačeha kar piha. Čimprej bo šla od doma, tem bolje zanj.«

»Verjamem, oni bi radi imeli poceni deklo. Da bi jim vse žive dni zastoj delala. Človek pa mora zase tudi skrbeti.«

(Dolje prihodnjič.)

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanju, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

sistov pod uredništvom režiserja državnega gledališča v Ljubljani, napada socialnodemokratsko stranko Jugoslavije, še preden se je ta stranka definitivno ustanovila in preden so cenjeni uredniki te revije pregledali program te stranke. Njihova kritika črpa gradivo predvsem iz članke F. U., ki je svoj čas izšel v »Del. Politiki« in tega F. U. identificirajo s celo stranko. Na koncu svojih modrosti pa pravijo, da je socialistična internacionala »enak škodljivec delovnega ljudstva, kakor je fašizem!« Take besede so napisali kavarniški »revolucionarji« teden dni po herojski vstaji avstrijskega socialnodemokratskega delavstva! Zato se vprašujemo, ali je to »bavarski« ali provokacija, ker drugače se takega pisanja ne da oceniti.

Čehi o naši socialni demokraciji. Glavni urednik »Nove dobe« s. Josip Jirout v Plznu prireja zadnji čas v raznih krajih zahodne Čehoslovaške predavanja o svojih utisih o priliki obiska ustanovnega kongresa socialnodemokratske stranke Jugoslavije v Beogradu. Ta teden bo predaval s. Jirout o tem tudi v Plznu samem.

Epilog k »Slovenčevim« poročilom o avstrijskih dogodkih. Katoliško časopisje, eno najmočnejših vatikanskih orožij v boju proti brezverskemu marksizmu, je prišlo pred težko dilemo. Avstrija z Dollfusom na čelu je bila dežela, kjer so upali, da se bo najprej uvedel v njihovih krogih tolikanj hvalisani sistem — stanovske države, ki hoče prav tako ko fašizem zavreti naradni zgodovinski razvoj pa pahiti vse naše obdobje racionalizma v izracionalizem in barbarstvo, osvobajajoči se proletariata v srednjeveško tlačanstvo. Toda v Avstriji so dogodki nenadoma zaokrenili. Po tej drsni žavljanjski vojni izgleda, da je — ta — novaška država mrtvorajeno dete. To dejstvo in pa nečuvstvo — avnanje katoliškega režima nad ljudmi, ki so po vsem etično upravičeno uporabili silo in se tako herojsko borili za svoje pravice, je povzročilo zbežanost pri katoliškem časopisju. Tako tudi pri našem »Slovencu«, ki se je znal na prav licemerski način in sistematično po vzoru opisovanje preteklih avstrijskih dogodkov in jih tako prikrojiti, kot da mu je popolnoma vseeno, na čigar strani bo zmaga, a je nena doma prav na brutalen način povedal nekaj povsem drugega, da se je občutilo vnaprej skozi in skozi že preračunan ton, ki je bil lep samo zato, da bi se sami lepe pokazali in z navidezno mirnostjo zakrili svojo porazno zbežanost in strah pred dejstvom, da gredo široke množice proletariata v svoji zavesti in moči mimo njih. Da je to res, vidimo v četrtkovi »Slovenčevi« številki, ko je iz vseh svojih skladišč pobral največje kalibre svoje »duhovitosti«, da je z »duhovitimi« besedami pokazal vso svojo moralno revščino in zbežanost. V prihodnje pa je boljše zanj, da nam nikakor ne odgovarja, ker s tem samo potrdi to, kar vemo, da je Sapienti sat!

ŠEST UR DOBREGA SPANJA je več vredno kakor 9 ur nemirnega in slabega! Zato pijte vedno Kathreiner Kneippovo sladno kavo!

Španska vlada pred krizo

Reakcija se giblje

Španski reakcionarci zahtevajo koncesije od vlade. Lerroux se je uprl, zato groze notranji, finančni minister ter za javna dela z demisijsko.

Zabukovca.

Tukajšnja podružnica »Svobode« sklicuje svoj redni letni občni zbor za dne 4. marca t. l. ob 15.30 uri popoldne. Občni zbor se bo vršil v prostorih s. Zupanca v Migojnicah. Dnevni red običajen. — Polnoštevna udeležba dolžnost. — Odbor.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Lepo uspeli sestanek zaupnikov SDSJ v Mariboru

Poročilo delegatov o ustanovnem kongresu v Beogradu.

Akcijski odbor za ustanovitev socialnodemokratske stranke v Mariboru je sklical minuli četrtek sestanek zaupnikov, ki je v vsakem oziru lepo uspel. Dvorano Delavske zbornice so zaupniki napolnili do zadnjega kotička in ves čas pazno sledili izvajanjem referentov.

Sestanek, ki ga je otvoril in vodil s. Eržen, je z navdušenjem sprejel poročila delegatov, ki so prisostvovali ustanovnemu kongresu v Beogradu.

Uvodoma se je s. Eržen spomnil žrtve avstrijskega klerofašizma, ki so padle za svobodo delavskega razreda. Nato je podal poročilo o poteku kongresa v Beogradu. Za njim je

govoril s. Petejan o statutu in internem delu kongresa, in je zlasti podčrtal ogromno navdušenje in zanimanje, ki vlada med beograjskim delavstvom za ustanovitev socialnodemokratske stranke.

H koncu je govoril še s. Jelen o akciji za pomoč beguncem iz Avstrije in o potrebi razširitve delavskega časopisa.

Vsi zaupniki so se z navdušenjem izrekli za skorajšnje politično udejstvovanje, povdarjajoč, da je politična aktivnost za delavstvo baš v tej dobi,

neobhodno potrebna.

Zmaga liste ZRJ pri volitvah v II. skupino rudarske zadruga v Mežici

Pri volitvah obratnih zaupnikov II. skupine rud. zadruga, katere so se vršile v nedeljo, dne 25. febr. je dobila lista Z. R. J. vseh sedem zaupnikov in sedem namestnikov. Volilo se je na treh obratnih okrožjih in je povsod z ogromno večino zmagala lista Z. R. J.

Nacionalni so popolnoma pogoreli, čeprav so intrigirali od vsega

početka in so celo dosegli razdelitev okrožij in preložitve volitev, upajoč, da bodo prodrli. Ali »juriš« nacionalnih se je ponesrečil.

Rudarsko delavstvo svinčenega rudnika je kakor drugod obsodilo fašizem. Zlati hrabro se je izkazal tudi oddaljeni obrat Helena. Tako je prav! Sodrugi, po tej poti naprej!

Ljubljana

Odbor za pomoč političnim beguncem v Ljubljani, ki je bil izvoljen od delavskih organizacij, sestoji iz naslednjih sodrugov: Čelešnik, Gol-

majer, Jelenec, Kopač in Vuk. Tajnik in delovodja je s. Golmajer. Naslov: Ljubljana, Delavska zbornica.

Delavski družabni večer

Ljubljansko organizirano delavstvo (»Svoboda«, strokovničarji) prireja poleg prosvetnih in dramatičnih večerov zadnje čase tudi družabne večere. To so večeri pri pogrnjenih mizah. Delavska družina, prijatelji, znanci pridejo in sede v prijaznem, prijetnem medsebojnem pomenku, mladina, pa tudi drugi se pa, ko zaigra »Zarja«, zavrti in zaplešejo. Na odru pa sodrugi in sodružice recitirajo pesmi delavske vsebine in proletarske ideologije. Govorni zbor in delavski oder uprizori ta ali oni odlomek iz socialnih dram ali satiričnih komedij, mešani pevski zbor »Svobode« zapoje to ali ono pesem. Vse to se vrši nepriziljeno, vmesno, po domače, da se človek počuti kako bi sedel doma v svojem stanovanju pri zakurjeni peči in med svojo družino.

Tak družabni večer je bil na silvestrovo in zopet drugi, še pristrčnejši, v nedeljo 11. februarja 1934. Priredila ga je organizacija hišnih uslužbenk v Ljubljani. »Svoboda« in »Zarja«, seveda sta, kakor vedno, sodelovali, ali da ne rabim več besedo »vi« in »mi«, nego: vsi, kar nas je »Svobodašev« »Zarjanov«, strokovničarjev in od »Zveze delavskih žen in deklet«, MI VSI smo sodelovali, ker smo mi vsi člani vseh teh naših organizacijskih panog.

Godba »Zarja« je zaigrala in tako otvorila večer. Dvorana je bila prijetno ozaljšana, v predpustnem žarku — živimo pač v dobi karnevalov. In običajnih, zakaj bi ne bili tudi delavci enkrat za spremembo karnevalski razpoloženi — pa so sedeli pri mizah, nekateri bolj gibčni pa so se zasukali v tempu valčka.

Nato, ko je »Zarja« utihnila, da si nabere nove sape, je Svobodaška Poldi Skukova učinkovito recitala lne Slokanove pesem: »Otrok«. Za njo pa je mešani pevski zbor »Svobode« ljubko zapel dve srčkani narodni pesmici, da so se roke poslušalcev

same ob sebi zganile in gromko zaploskale v znak priznanja in odobravanja.

Zopet se je oglasila godba, zopet so zalovale postave plesalcev po dvorani. A mi, ki smo sedeli pri mizah, smo govorili med seboj kakor bratje in sestre, veselo, prijazno pa tudi ugibali to in ono z vso resnostjo in zgovornostjo.

Nato, čez nekaj časa, pa se je razgrnila zavesa na odru. Članice organizacije hišnih uslužbenk so igrale burko »V posredovalnici«. In povem vam, igrale so, da nisem verjel, da so o »hišne uslužbenke«.

Ta uprizoritev pod režijo Svobodaša Jože Cankarja je pa pokazala presenetljivo resnico: Da je človek iz nižin močnejši v ustvarjanju, kakor človek išin.

Zopet ples in še ples, potem pa zopet mešani pevski zbor »Svobode«, ki ga vodi Svobodaš Frano Marinek. Petje zbora je prijetno božalo ušesa in sililo k srcu, sopranski glasovi, čisti, kakor strune, basi objemajoči koketno tenore in alte so dinamično odmevali po dvorani. In reči moram: V osmih tednih obstoja in vaj kaže presenetljiv rezultat. Pojem kolektivnega, sodružnega dela žanje tu vidne uspehe.

Svobodaš Ivan Skuk je recitiral nato Mile Klopčičevo »Otroci«, kakor ve to le on, nakar je »Zarja« zopet vse razgibala v valovanje po dvorani.

In vsi, kar nas je bilo, smo podzvestno čutili, da je družabnost pravzaprav bistveni pogoj razrednega pokretaštva. Da je družabnost, dasi na prvi pogled, neznatna drobtina, glavni kamen za stavbo delavske solidarnosti. Tam, kjer manjka družabnost, povdarjam, delavska družabnost, je pokret nekako paraliziran. Zato vse priznanje vsem, ki so to spoznali in orjejo ledino tudi na tem polju. J. S.

Maribor

Občni zbor Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije, podružnica Maribor

V nedeljo, 18. t. m. se je vršil redni letni občni zbor Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije, podružnica Maribor. Ob določen uri je predsednik podružnice s. Karner otvoril občni zbor ter pozdravil članstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo veliko dvorano Delavske zbornice. Predsednik je v svojem poročilu orisal uspešno delovanje podružnice v preteklem letu. Posebna pažnja je bila posvečena tekstilnemu delavstvu, ker je bilo isto najbolj izpostavljeno izkoriščevanju s strani delodajalcev. Uspeh seveda tudi ni izostal, ker je po mnogih intervencijah, ki so bile uspešno izvršene po nalogu in inicijativi organizacije, delavstvo spoznalo, da vodi edina prava pot v svobodno strokovno organizacijo. Predsednik je ugotovil, da se nahajajo v okviru S. D. S. Z. J. sledeče branže: tekstilni delavci, občinski delavci, usnarji, čevljarji, mlinarji in kem. delavci. Iz poročila je bilo razvidno, da je članstvo naraslo za mnogo več kot 100%, kar je znak velike aktivnosti članstva kakor tudi odbora kot takega. Sodrugi Dvoršak je podal blagajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da

je podružnica v vsakem oziru aktivna. Po poročilih odbornikov je s. Grgič v imenu nadzorstva ugotovil, da je blagajniško poslovanje preteklega poslovnega leta v redu ter je predlagal razrešnico blagajniku in celokupnemu odboru. Predlog je bil od številnih navzočih članov soglasno sprejet. Pri izvolitvi novega odbora so bili po živahni debati izvoljeni sledeči sodrugi in sodružice: Karner Eda, Košuta Franc, Dvoršak Ivan, Šimic Ciril, Cenc Ivan, Muršič Alojz, Muhič Neža, Rodošek Kati, Kranjc Roza, Krivec Alojz, Haložan Anton, Gradišnik Anton, Hercog Anica, Bobanec Robert, Grgič Vinco in Klep Adolf. Na koncu je predsednik s. Karner pozval članstvo k požrtvovalnemu sodelovanju, ker le v tem leži zagotovilo za izboljšanje socialnega položaja delavstva. Omenil je tudi delavski tisk, ki mora brezpogojno priti v tekočem letu v vsako delavsko hišo.

Občni zbor Saveza lesnih delavcev Jugoslavije, podružnica Maribor. Odbor mariborske podružnice Save-

za lesnih delavcev Jugoslavije vabi vse člane na redni letni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. marca t. l. ob pol 9. uri dopoldne v Delavski zbornici, II. nadstropje. Udeležba je za vse člane strogo obvezna! — Odbor.

Glasbeno društvo železničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru sklicuje svoj

9. REDNI LETNI OBČNI ZBOR,

ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. marca 1934 ob 15. uri v dvorani hotela »Orel« (III. nadst., vhod Slovenska ul.) s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo društvenega vodstva. 3. Volitev novega društvenega odbora. 4. Slučajnosti. — Službe prosti člani se prosijo, da se občnega zbora z družinskimi člani polnoštevno in v točno udeležijo. — Odbor.

Občni zbor »Svobode«. V sredo, dne 28. februarja se bo vršil v dvorani Delavske zbornice redni letni občni zbor »Svobode« v Mariboru. Začetek ob 20. uri. Udeležba za vse člane obvezna.

Bo dobro tudi za naše kavarne. Ljubljanski listi so objavili opozoritev Jugosl. Čehosl. Lige glede časopisov in revij v ljubljanskih kavarnah, ki so baje preplavljene z nemškimi ilustracijami in časopisi, katere bi bilo prav lahko nadomestiti s slovenskimi. Liga navaja nekatere česke revije, primerne za naše kavarne, ki bi naj nadomestile nemški šund. Tudi po mariborskih kavarnah vidimo kar cele skladovnice nemških ilustracij, v katerih so že tisočkrat premleli neštevne poze Hitlerja in podobnih fašistov. Nič boljše ni s časopisi. 90% časopisov in revij, ki jih servirajo naše kavarne, poveljuje nemški in italijanski fašizem ter njuno najnovejšo produkcijo avstro-klero-fašizem. Bilo bi menda celo v interesu državne misli, nadalje zdravja razvoja možgan naših obiskovalcev kavarn, če bi tudi to smetje nadomestili z dostojnejšimi listi, pa najsbodo že nemški iz Češke, Švice in Francije, ali češkimi in poljskimi itd. Lahko rečemo, da je 90% časopisja po naših kavarnah, pa med temi nobenega socialističnega, ki pišejo odkrito in prikrito proti interesom Jugoslavije in v isti sapi seve tudi proti delavskemu razredu, proti svobodnemu udejstvovanju in proti vsaki zdravi kulturi, ki more živeti le v demokraciji in svobodi. Torej prezačite na vse strani zakajene in zaprašene kavarniške police! Nam bo prav!

Izkaznice za brezposelne. Opaža se, da prihaja vedno več ljudi z dežele v mesto ali pa tudi obratno, ki se izdajajo za brezposelne. Da se prepreči vsako zlorabljanje dobrotelnosti po osebah, ki se bavijo s poklicnim beračenjem, bo izdalo mestno načelstvo v Mariboru v smislu banovinske naredbe o podpiranju brezposelnih in pobijanju delomrznosti (Službeni list št. 204-31 z dne 15. aprila 1933) posebne razvidnice za one brezposelne, ki stalno bivajo v Mariboru. Ta legitimacija ne opravičuje lastnika do beračenja, temveč je le potrdilo o njegovi resnični brezposelnosti. Mestno načelstvo poziva vse brezposelne, ki stalno bivajo v Mariboru, da se javijo v socialno-političnem oddelku mestnega načelstva, Rotovski trg št. 9, kjer se jim bodo izstavile predpisane izkaznice.

Posnemajte! V znak protesta proti sovražnemu poročanju gotovih meščanskih listov napram delavskemu razredu, je s. Vesenjak daroval Din 50.— za tiskovni sklad. Iskrena hvala.

Hrastniški steklarji so volili rdeče

Popoln poraz nacijev

Dne 20. t. m. so se vršile volitve obratnih zaupnikov za steklaro Hrastnik. Vloženi sta bili dve listi in sicer lista Splošne delavske strokovne zveze in lista nacijev. Nacij so se že tedne poprej po celem Hrastniku bahali, kako bodo zmagali pri teh volitvah in da so le oni upravičeni zastopati delavske interese itd. Dan volitev se je približal in s ponosom so stopali delavci in delavke drug za drugim na volišče, da glasujejo za kandidate, kateri jih bodo v letu 1934 zastopali. »Plavi« so si šepetali: Sedaj jih pa bomo, marksiste. Ko je predsednik volilne komisije zaključil volitve in so se začele odpirati kuverte iz katerih pa so prišle same rdeče glasovnice, takrat je gospodi okoli plave liste skoraj sapa zaprla. Čudo prečudno: 76 organiziranih in samo 44 glasov. Razredna lista pa 427 glasov, tako, da plavi niso dobili niti enega kandidata, ker niso dosegli količnika. Da so se volitve v redu vršile, priča zapisnik o poteku volitev, ki sta ga brez pridržka podpisala predstavnika obeh list. Zanimanje za volitve je bilo tako veliko, da je pred volilnem lokalom čakalo nad sto delavcev na rezultat in ko so izvedeli, da plavi sploh niso dobili mandata, so z navdušenjem vzklikali zmagi. Ko so pa plavi zapuščali lokal, so jim pa zapeli »Vigred se povrne«.

Tako, dragi nacija, zopet ste se prepričali, da pri Hrastniški steklarni ni mesto za vas. Saj vas vsak vrabec na strehi že pozna in ve kdo ste in kaj hočete. Obžalujemo samo tistih par nevednih delavcev, kateri so vam nasledili in upamo, da jih je ta volitev spametovala ter da ne bodo več nasledili vašim obljubam. Našim sodrugom pa vsa čast

in priznanje za njihovo solidarnost. Novoizvoljenim zaupnikom kličemo: Na delo! Pokažite da ste vredni zaupanja 427 delavcev in delavk. Kdo so bili kandidati na prvi listi in kako delajo za dobrobit delavstva, o tem pa pozneje.

Hrastnik

Na poziv Strokovne komisije radi emigrantov (beguncev) iz fašistične Avstrije je odbor Splošne del. strok. zveze, podr. Hrastnik (steklarji) na svoji seji dne 18. t. m., kakor tudi na članskem sestanku 19. t. m. soglasno sklenil, da da iz svoje rezerve 2000 (dvatisoč) Din za prvo pomoč. Denar se je že nakazal na Strok. komisijo. Nadalje se je tudi na sestanku razpravljalo o tem, kako nadalje podpirati žrtve avstrijskega režima in se je sklenilo, da vsak organiziran član prispeva po 25, 20, 15, 10 Din na 14 dni, da se bo organizirala kuhinja za te reveže v Hrastniku. Obvestili smo Strok. komisijo, da jih naj pošlje nekaj tudi v Hrastnik, ako pa v Hrastnik ne bodo prišli begunci, potem se bo denar obračunal Strok. komisiji, da ga bo ta v te svrhe porabila. Hvalevredno je tudi, da se je na sestanku priglasilo veliko število neorganiziranih, ki so izjavili, da bodo tudi prispevali. Pozivamo vse ostale sodruge širom naše banovine, da napravijo enake sklepe, ker zavedajmo se, da so se avstrijski sodruzi borili za socializem. Slava padlim in živim!

Ptuj

Predavanje o »Delovnem pravu«. Delavsko kulturno društvo »Svoboda« v Ptuj pričenja v četrtek, dne 1. marca zopet s svojim rednim delovanjem. Zvečer ob 19.30 (t. j. ob pol 8. uri zvečer) bo predaval v društveni dvorani s. dr. Avg. Reisman iz Maribora o najvažnejših določilih Delovnega prava. Predavanje je bilo javljeno oblastem in je sedaj dovoljeno. Delavstvo Ptuja in bližnje okolice pa naj skrbi, da bo udeležba polnoštevna, ker je ravno v našem kraju skrajno potrebno, da delavstvo ve, kakšni zakoni ga ščitijo pred delodajalci v službenem razmerju. Socialni zakoni so največje premoženje delavstva, a le tedaj kaj vredni, če zakone poznamo. Torej na svidenje v četrtek 1. marca ob pol 8. uri zvečer.

Seja občinskega sveta. V četrtek, dne 1. marca 1934 ob 18. uri se bo vršila redna javna seja občinskega sveta v Ptuj, na kateri se bo med drugim razpravljalo o odprodaji občinskih poslopj, gostilne na igrišču, mitnice in pivarne.

Občni zbor »Svobode« se bo vršil 3. marca ob 7.30 zvečer v društvenih prostorih Panonska ul. 5. Prosimo vse sodruge in sodrugi, da do tega časa poravnajo članarino in da se občnega zbora polnoštevno udeležijo. — Odbor.

Jesenice

»Delavska pravica« in socialno-demokratska stranka pri nas. Delavec z Jesenic je pisal »Del. Pravici«, da odklanja soc. dem. stranko in priporoča menda klerikalno ali christlich-sozial? Ironija usode pa je hotela, da je vse skupaj odložil ta delavec v času, ko se je dunajski soc. dem. delavec boril na barikadah za svobodo, christlichsozial eksekutiva pa je streljala nanj. In ta slednja je menda vzornik tega delavca. Mi mu jo mirno pustimo, saj je lahko ponosen na njo — on pa naj pusti nas, pa bo zadeva rešena. Sicer mi bomo morali povedati še marsikaj o voditeljih, vzornikih in posrednikih, pa tudi o taki demokraciji, ki najprej večini ukrade vse pravice, ki ji jih je dalo ljudstvo, potem pa zahteva sklicanje parlamenta, češ, saj smo se večine znebili, zdaj bomo pa večina mi. Sicer pa lahko naši k. s. začno pometati pred svojim pragom, ko bo tamošnji kup gnoja pospravljen in pri njih red, jih bomo pa morda povabili še k nam na pomoč. Dotlej pa naj kar molčijo, če ne jim bomo mi pokazali še več kupov kakor jih sami vidijo in ne vemo, če bodo mogli odkidati vse.

Vse graje vredni poljavi. Že pred nekaj tedni smo na tem mestu pisali o pojavih, ki so morda znak današnje dobe in ki jih mora

vsak poštenjak zavreči: to so pojavi vsemočnega denuncijantstva ali — slovenski rečeno — ovađuštva, zlasti v političnem oziru. Kdor se svojega nasprotnika ne more ubraniti ali ga pa ne more premagati v odkritem boju, mož proti možu, iz oči v oči, ta se mora zateči k takim zavratnim in podlim načinom borbe. Kako daleč so n. pr. avstrijski naši sodruzi od take borbe in jih zaradi tega tudi nihče, ki mu je poštenje sveto, ki mu je sveto prepričanje vsakogar, ne more grditi — marveč jih mora samo označevati s svetim imenom: borcev za svete pravice ljudstva, borcev za svobodo in prostost. Da, kako daleč spredaj so ti padli junaki. — Vendar naj omenimo danes še drugi način takega denuncijantstva, ki je po obliki enako prvemu, samo da nima tako zlobov namenov. Zadnje čase dobivajo razne delavske organizacije pri nas dopise ali celo odprte karte, v katerih jim razni — sami o sebi pravijo — dobrohotni ljudje javljajo to in ono o tem in onem. Pa se podpisujejo: Več prizadetih, očividcev ali podobno. Nekdo je celo nekoč pristavil: »Ne zamerite mi,« (namreč da se ne podpisem) »nočem postati žrtve.« Kaj naj porečemo k temu? Najmanj to, da so ljudje, ki kaj takega pišejo, slabiči, ki ne upajo povedati stvari, če je že resnična, iz oči v oči — in da tako delo ni pravilno in ga ne sme biti. Biti moramo značajni. Biti moramo odkriti. Biti moramo poštene in pogumni, da to, kar želimo urediti, uredimo naravnost, ne pa iz varnega zaledja, da bo potem kdo drugi namesto nas, ki smo dali iniciativo, hodil po žerjavico v ogenj. Če bomo delali tako, kakor delajo ljudje, ki jih tu grajamo, se ne bomo smeli nikdar imenovati sodruge junakov, ki so padli na dunajskih barikadah, sodruge junakov, ki so na večalnih pustili svoje življenje za svobodo in ki so škropili svojo kri po avstrijskih cestah in poljanah, da z njo pognoje tla, kjer bo vzrasla nova doba, doba, kjer bodo lahko živeli in delovali samo ljudje odkritih, značajnih in poštenih misli. Za slabiče, zahrbtniže in slepomiselnike ne bo tam prostora. In sodruzi, če se hočemo tem našim idealom približati, tedaj začnimo pri sebi v svojih vrstah. Vsakdo v. kje so funkcijonarij posamezne organizacije, vsakdo v. kje je mesto, ki lahko posamezno nepravilnost popravi in zaradi tega stavi vsakdo tja in pove: iz oči v oči!

Dolžnost prijavljanja. Jeseniško mestno županstvo poziva vse hišne posestnike, pa tudi vse stanovalce, da prijavljajo vsako izpremembo v bivališču. Prijavitelj je treba v 24 urah vsako priselitev ali izselitev, vsako spremembo naslova ali stanovanja, celo vsako bivanje kakega gosta ali sorodnika je treba prijaviti, pa makar, da spi eno samo noč pri nas. Mestno načelstvo navala celo kazni, ki jih je predpisati v slučaju neizpolnjevanja teh predpisov. Svetujemo vsem, ki nočejo imeti sitnosti, da se po teh predpisih ravnaajo. Vsekakor pa je zelo nerodno, prijavljati brata ali sestro ali mater ali očeta, ki sta koga obiskala in spala tu eno noč. Ali n. pr. turista, ki se je pripeljal zvečer in prenočil pri znanicu na Jesenicah, potem pa jutro odšel na Rožco, ali v Planico. Povsod, kjer naj se kaj izvaja, naj bo to tudi izvajanja zmožno.

Ljutomer.

Vrhovnik Miloš — umrl.

Pretekli teden je v Žrečah umrl tov. **Vrhovnik Miloš**, ustanovitelj, dolgoletni predsednik in funkcijonar podružnice ZPNJ v Ljutomeru. Pokojni tovariš Miloš je bil eden izmed redkih funkcijonarjev med nameščenci, ki je ves svoj prosti čas in vse svoje znanje posvetil organizaciji in nameščenecem. Bil je agilen in vedno na mestu, kadar je bilo treba braniti interese nameščencev. Da je naša podružnica v Ljutomeru taka, kakor je in da je dosegla že toliko lepih uspehov, je brez dvoma velika zasluga pokojnega. Ali vzlic temu, da je bil neizprosno boritelj za nameščenske in delavske pravice — si je znal pridobiti vpliv in simpatije v vseh krogih meščanstva, tako da je bil brez dvoma najpopularnejša osebnost v Ljutomeru.

Pokojni je že dalj časa bolehal na proletarski bolezni — tuberkulozi, katerega je tudi strla. Ali tudi kot bolnik ni miroval, temveč je naprej delal za organizacijo. Svoje zadnje sile je dal na razpolago ob priliki volitev v Delavsko zbornico in je bil skupaj s tov. **Dobrinčičem** nosilec tega boja v Ljutomeru, ki je vzlic besnim napadom od strani nacijev imel tako lepi uspeh pri delavcih in nameščencih.

Se ko je bil privezan na posteljo, se je zanimal za organizacijo in svoj Ljutomer ter vedno pisal bodrilna pisma oblastni podzvezi in podružnici.

Dragi Miloš, danes Te ni več med nami. Šel si k večnemu počitku. Ob Tvojem grobu žalujemo danes vsi Tvoji tovariši iz Ljutomera, žaluje tudi oblastna podzveza, katere član si bil, žaluje tudi razredno delavstvo, kateremu si vedno pomagal.

Hvala Ti za Tvoje delo, za Tvoj trud. Mi Te bomo ohranili v spominu in se Ti oddolžili s tem, da bomo Tvoje delo s podvojeno silo nadaljevali do končne zmage.

Zbirajte za tisk. sklad!

Delavski pravni svetovalec

Siromaška pravica pred sodiščem

Mož ni odgovoren za pravne stroške žene. — Tudi okolnost, da je bila vložena tožba po zastopniku, ni merodajna pri podelitvi pravice revnih.

Nekateri časopisi so poročali, da so spremljeni in poostreni predpisi glede izstavljanja ubožnih spričeval za tožbe pred sodišči. Poročila pa so vsaj v toliko neresnična, da zakon in uredbe glede podeljevanja pravice revnih v sodnem postopanju niso v ničemer spremenjene. Tozadevno veljajo še vsi predpisi, kot jih navaja dr. Reismanova knjiga »Delovno pravo« na strani 165 do 170.

Mariborsko sresko sodišče je na primer neki ženi železničarja z ozirom na gornja navodila odklonilo prošnjo za podelitev siromaške pravice iz razloga, ker baje njen mož zasluži mesečno Din 1.600.—, plača le Din 140.— za stanovanje in ima skrbeti le za 2 otroka. Po mnenju sreskega sodišča vsled tega tožilka zmore stroške kazenskega postopanja v njeni tožbi radi žaljenja časti brez škode za potrebno vzdrževanje sebe in svoje rodbine, to tem bolj, ker je vložila tožbo potom odvjetnika in je bila torej v stanu, da si je najela zastopnika.

Tožilka se je proti temu pritožila na okrožno sodišče, ki je pritožbi tudi ugodilo s sledečo obrazložitvijo:

»Iz uverjenja o imovinskem stanju (ubožnega spričevala) izhaja, da pritožilka nima nobenih dohodkov in sploh nobenega premoženja; podani so tedaj pogoji § 64-1 c. p., ki daje podlago za podelitev zaprosene pravice.

Skromni prejemki pritožilkinega moža, ki ima skrbeti še za 2 sina, ne morejo služiti za podlago pobijani rešitvi. Saj se ne more določba § 91 o. d. z. tolmačiti tako široko, da bi odgovarjal mož brez nadaljnega tudi za stroške, ki nastanejo njegovi ženi v sodnem postopanju.

Ker je končno za podelitev pravice revnih nemerodajna okolnost, da si je pritožilka najela zastopnika, saj še ni gotovo, če in kdo ga bo plačal, je bilo osnovani pritožbi ugoditi.

Kulturni pregled

Ljubljansko gledališče

Opera.

Čajkovski: Pikova dama je v letošnji sezoni kaj dobro podajana in tudi obisk je dovoljen. Opera je letos otvorila z njo svojo sezono, kar je bilo gotovo posrečeno. Čajkovskega »Pikova dama« je eno izmed znanih del ruske glasbene literature, a vsebina puškinovskega problematičen, erotičen svet. Dirigiral je ravnatelj Polič, režiral pa prof. Šest.

Halka je znana opera poljskega skladatelja Moniuszkija, pisana v starem italijanskem načinu. Ima polno arij, sekstetov, zborov, kavatin in plesov. Začenja s polonezo, s plesom poljske šlahte in konča z divjo mazurko, s poljskim narodnim plesom. Dirigiral je Švara, režiral Debevc. Balet je lepo izpopolnjeval celotno sliko.

Mariborsko gledališče. »Vijolica z Montmartra«. Življenje Twistovske karijere, ki smo ga videli že sličenega v Nicodemijevem »Scampolu«, sta tu obdelala v opereto libretista Brammer in Grünwald, uglasbil pa jo je Emerik Kalman. Italijanski ozračje se tu prelevi v življenje pariških umetnikov Montmartrske četrti. Zanimiva snov iz umetniških krogov je tudi pri nas osvojila publiko. Režija g. Skrbinska je bila prav dobra, le tu in tam so bile tenčine iz »Male Floramy« posebno v plesnih točkah. Gdč. Družovičeva je v naslovni vlogi »Vijolice«, postavila na naš oder krasno izdelan lik, ki je povlekel za seboj tudi igra naših igralcev, ki so tokrat še bolj kot kdaj prej, dobro rešili svoje vloge. Zanimanje za gostinjo, ki uživa v Zagrebu velik sloves, pa tudi stvar sama je pripomogla, da je bila hiša pri premijeri in prvi reprizi razprodana.

—rec.

Pričetek III. delavske olimpiade v Čehoslovaški

Predhodni spored III. delavske olimpiade

III. čehoslovaška delavska olimpiada je bila otvorjena z zimskimi sportnimi tekmami v Velikih Hamryh, ki so se vršile dne 27.—28. januarja t. l.

Za letne prireditve je pa določen ta le spored:

V soboto, dne 30. junija t. l. bo otvorjena razstava Delavskih telovadnih enot z lutkarskim oddelkom; zvečer se vršijo plavalne tekme šolskega naraščaja.

V nedeljo, dne 1. julija t. l. dopoldne bodo skušnje šolske mladine in I. okrožja DTJ; popoldne nastop šolske moške in ženske mladine v prostih vajah. Prvo predvajanje slavnostne igre.

V sredo, dne 4. julija t. l. bo zvečer slavnostna otvoritvena akademija.

V četrtek, dne 5. julija t. l. dopoldne bodo razne tekme in tekme na orodju in skušnje naraščaja in skavtov. Popoldne bodo proste vaje skavtov, naraščajnikov in naraščajnic, zvečer plavalne tekme in bakljada.

V petek, dne 6. julija t. l. dopoldan skušnje, popoldne nastop okrožij, kolesarjev in proste vaje. Zvečer je »beseda« naraščaja in skavtov.

V soboto, dne 7. julija t. l. dopoldne je nadaljevanje v tekmah in igrah, skušnje, popoldne mednarodne tekme na orodju, zvečer telovadna akademija na razstavnem prostoru.

V nedeljo, dne 8. julija t. l. dopoldne slavnostni spreved skozi Prago, popoldne telovadba II. poziva, nastop tujih gostov, III. okrožja, vaje tekmovalcev, proste vaje članov in članic, četrti predvedba slavnostne igre.

V ponedeljek, dne 9. julija t. l. popoldne zatvoritev razstave.

Razno

Trgovski nameščenci ne marajo pokojninskega zavarovanja. Tako trdi ljubljanski listič, ki je vse prej kakor glasilo nameščencev. Nerazumljivo nam je, kako more priti do tako absurdne trditve, ko danes vendar socialne razmere kategorično zahtevajo, da se čimveč nameščencev in delavcev pritegne v zavarovanje za starost in onemoglost. Pred daljšo dobo desetletij je sicer trgovski nameščencem mogel misliti na osamosvojitve, na trgovsko samostojnost, danes pa, lahko rečemo, je tako upanje v devetdesetih odstotkih neizpolnjivo. Ne more pa biti trgovskemu nameščencu vseeno, ali je zakonito preskrbljen za onemoglost in starost ali pa ni. Listič naj poleg tega nekoliko poizve, kako so danes trgovski pomočniki plačani, pa bo videl, da plače daleč ne dosežajo niti povprečnih plač kvalificiranih delavcev raznih obrti in industrije. Ali naj si za starost ti nameščenci morda kaj »prištedijo«? To je nemogoče! In, če je to nemogoče, ali naj se elegantni in pogostoma domišljavi trgovski nameščenci, ko onemore, zanaša na javno miloščino in preskrbo v ubožnicah? Zakaj? Ali je to dostojno človeka, ki je vse življenje delal za druge? Če se še nahajajo trgovski nameščenci, ki so proti svojem socialnem zavarovanju, potem so to ljudje, ki nore za življensko naslodo in zabavo, o svojem socialnem položaju pa ničesar ne vedo in niti ne mislijo na to. Mnenje torej ideološko ni mnenje trgovskih pomočnikov, ampak podjetnikov, ki jih socialni položaj nameščencev prokleta malo briga. Mi svetujemo prav iskreno trgovskim in drugim privatnim nameščencem, da se oklenejo svoje organizacije Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, ki se obenem z delavskimi organizacijami bori za razširjenje in uvedbo splošnega pokojninskega zavarovanja. Tudi nameščencem je človek! In če ga danes izmozganega postavlja družba na cesto, da tam umira, zahtevamo mi, da se za ta primer njegova eksistenca zakonito osigura. To mora zahtevati vsakdo, ki vidi v človeku človeka.

Širite naš list!

Vsi letni naročniki **zastoni** „Radiowell“ dobe 14 kratno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-welt“. Naroča se Administration der „Radio-welt“ Wien I, Pestalozzengasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.